

Zitting 1979–1980

16 127

Nadere regeling van het horen van minderjarigen in hen betreffende burgerrechtelijke zaken

Nr. 5

VOORLOPIG VERSLAG

Vastgesteld 27 juni 1980

De vaste Commissie voor Justitie¹, belast met het voorbereidend onderzoek van dit wetsontwerp, brengt het navolgende verslag uit.

Algemeen

De leden van de fractie van de Partij van de Arbeid betuigden hun instemming met het onderhavige wetsontwerp, zoals te verwachten was, gezien de interventies van hen in de afgelopen jaren.

Het leggen van de leeftijdsgrenzen bij twaalf jaar, waarna de hoorplicht ontstaat, is niet meer ter discussie. Toch wilden zij er geen twijfel over laten bestaan, dat zij van mening zijn dat bij twaalf jaar een verandering optreedt in het leven van de meeste kinderen, wat met grote verantwoordelijkheden gepaard gaat. Daarom achtten zij het logisch, de grens bij twaalf jaar te leggen. De twaalfjarige moet gehoord worden; echter in het wetsontwerp zijn enige uitzonderingen daarop gemaakt. In de laatste gevallen kan de minderjarige wel door de rechter gehoord worden.

Eén van deze uitzonderingen is die bij beslissingen die het vermogensbeheer betreffen. De argumentatie is onder andere, dat de kantonrechter de aanwijzingen en machtigingen slechts geeft indien dit hem in het belang van de minderjarige noodzakelijk, nuttig of wenselijk lijkt. De rechter zal bij al zijn beslissingen het belang van de minderjarige voorop moeten stellen. Deze redenering leek de bovengenoemde leden dan ook niet voldoende. In de memorie van toelichting wordt gesteld, dat er mogelijk conflicten kunnen ontstaan tussen voogd en minderjarige bij daden van vermogensbeheer. In die gevallen kan de laatste gehoord worden. Hoe kan de kantonrechter de mogelijkheid van conflicten beoordelen als de minderjarige niet verplicht gehoord is? Kan de Minister nadere informatie geven waarom hier facultatief gehoord kan worden?

De plaatsing ter observatie in het kader van een ondertoezichtstelling is ook van een hoorverplichting uitgezonderd. Ook al is de beslissing niet zo zwaar als een uithuisplaatsing, een vijf maanden durende observatie is geen lichte ingreep in het leven van de minderjarige. De plaatsing ter observatie heeft tot doel de psychische en lichamelijke gesteldheid van het kind beter te leren kennen, aldus de memorie van toelichting. De argumentatie ontging de leden van de fractie van de P.v.d.A. Waar men nu juist bezig is de rechtspositie van psychiatrische patiënten te formuleren, de Regering heeft toege-

¹ Samenstelling: Abma (SGP), Roethof (PvdA), ondervoorzitter, Haas-Berger (PvdA), Kappeyne van de Coppello (VVD), voorzitter, Stoffelen (PvdA), Van Dam (CDA), G. M. P. Cornelissen (CDA), Kosto (PvdA), Salomons (PvdA), Patijn (PvdA), Stemerding (PvdA), Van den Broek (CDA), Evenhuis-van Essen (CDA), Lauxtermann (VVD), Wessel-Tuinstra (D'66), Dijkman (CDA), Faber (CDA), Beckers-de Bruijn (PPR), Nijpels (VVD), Korte-van Hemel (CDA) en Trijpe (VVD).

zegd patiëntenrecht tot onderwerp van studie te zullen maken en in het gewijzigd ontwerp BOPZ tracht de gedwongen opname met zoveel mogelijk waarborgen te omkleden, waarbij ook de patiënt gehoord wordt, is het vreemd dat in deze situatie de minderjarige niet gehoord moet worden.

Waarom wordt de minderjarige die buiten Nederland woont, niet in de gelegenheid gesteld zijn mening kenbaar te maken, zo vroegen deze leden verder.

Zij vroegen zich voorts af of de in artikel 902b Rv. geformuleerde zinsnede: «tenzij dit in verband met de lichamelijke of geestelijke toestand van de minderjarige niet mogelijk is» geen aangrijpingspunt is om te snel van de hoorplicht af te zien, zoals momenteel de huidige formulering ook aanleiding kan geven om maar zo weinig mogelijk te horen. Wie zou trouwens moeten beoordelen en op grond van welke criteria, of de minderjarige in een zodanige situatie verkeert?

Kan de Minister aangeven of ook bij het benoemen van een testamentair voogd de minderjarige gehoord moet worden, zo wilden de leden van de P.v.d.A.-fractie ten slotte weten.

De leden van de C.D.A.-fractie hadden met instemming kennisgenomen van het ontwerp; zij waren het in het algemeen eens met de daarin tot uitdrukking gebrachte opvatting dat van een kind van 12 jaar kan worden aangenomen dat het een zekere ontwikkeling heeft bereikt en zijn mening kenbaar moet kunnen maken ten aanzien van zaken betreffende zijn persoon. Dat het hiertoe een recht krijgt komt in het nieuwe art. 902b Rv., naar deze leden meenden, voldoende tot uiting.

Deze leden gingen er bij de opzet van dit artikel van uit dat het hier gaat om een algemene hoorregel betreffende procedures van gezag, neergelegd in het eerste lid, met een limitatieve opsomming van afwijkingen in het tweede lid. De term «vrijwel» in de eerste alinea van de memorie van toelichting die volgens de Nederlandse gezinsraad blijktens hun brief nr. 525 TV/jR aan de vaste Commissie voor Justitie verwarrend werkte, zou in deze, door de leden van de C.D.A.-fractie voorgestane constructie, goed passen.

Dat bij de benoeming van testamentaire voogden in deze constructie het horen van de 12-jarige verplicht is, was voor deze leden een logische consequentie. De Nederlandse gezinsraad uitte hieromtrent twijfels. Gaarne vernamen deze leden een uitsluitel van de Minister op dit punt.

De leden van de C.D.A.-fractie konden zich slechts ten dele vinden in de argumenten van de memorie van toelichting, beslissingen betreffende de vermogensfeer van de hoorplicht uit te sluiten. Dat de toezienend voogd en kantonrechter de belangen van het kind in deze sfeer voldoende zouden bewaken wilden zij niet betwijfelen, maar vonden zij niet voldoende om daarmee het horen van het kind geheel overbodig te achten. Met de zinsnede in de memorie van toelichting (6) dat deze beslissingen «niet ingrijpen in de persoonlijke situatie van de minderjarige» waren zij het toch niet eens. Zij vroegen zich af of de facultatieve hoorkans die in deze kwestie is geboden, op grond van het tweede lid van art. 902b Rv., niet alsnog kan worden omgezet in een dwingende hoorplicht.

Gaarne vernamen deze leden wat de Minister vindt van de suggestie in het advies van het College van Advies voor de kindbescherming om de minderjarige te doen bijstaan door een raadsman, welke hem ambtshalve wordt toegewezen, en van de vraag, opgeworpen bij het laatste onderwerp van zijn advies of het onderhavige wetsontwerp niet een gereede aanleiding zou kunnen zijn te komen tot een mogelijkheid de minderjarige een recht toe te kennen als zelfstandige procespartij op te treden in conflicten met zijn gezagsdragers. Met belangstelling zagen de leden een reactie van de Minister tegevoet.

De hoorplicht wordt beperkt tot in Nederland verblijvende kinderen met een mogelijkheid hiervan af te wijken in het tweede lid. Het argument van de commissie-Wiarda (blz. 6) dat het horen van kinderen die in het buitenland verblijven, bij voorbeeld in geval van adoptie veelal op praktische bezwaren zal stuiten waarna het advies volgt het horen daarom te beperken tot kinde-

ren die in Nederland verblijven sprak deze leden niet aan. De Minister zag hierin kennelijk ook bezwaren; vandaar de mogelijkheid van het tweede lid. Deze leden vroegen zich af of het niet beter ware – en zij volgden hierbij de Nederlandse Gezinsraad – het horen altijd verplicht te stellen en de beslissing aan het kind, binnen of buiten Nederland, te laten.

Dat in het eerste lid van art. 902 b, evenals in het ontwerp van wet 15 638 (herziening scheidingsprocesrecht en omgangsrecht in verband met scheiding), kan worden afgezien van de hoorplicht ingeval de geestelijke of lichamelijke toestand van de minderjarige hiertoe noopt deed deze leden de vraag stellen door wie en op welke wijze deze toestand wordt gesignaleerd. Moet hiertoe een verklaring van de huisarts worden overgelegd? Op welke wijze kan gewaarborgd worden dat van deze mogelijkheid slechts bij wijze van uitzondering gebruik zal worden gemaakt?

Ten aanzien van art. 902 b Rv. lid 1, sub a merkten deze leden op dat de bijzondere curator wordt benoemd zonder dat het kind gehoord wordt. Het kind behoort hierbij betrokken te worden, zo meenden deze leden, en dient zijn mening kenbaar te kunnen maken over de keuze van de te benoemen persoon.

Is het juist, zo vroegen de leden zich af, het beleid in deze geheel aan de rechter over te laten. De vraag klemte te meer, naar hun oordeel, als het niet om een 12-jarige maar b.v. een 18- of 19-jarige gaat. De minderjarige zou ten minste in staat gesteld moeten worden een schriftelijke verklaring af te leggen waarbij hij zich al dan niet akkoord verklaart met de keuze van de persoon. De memorie van toelichting spreekt hier van een incidentele vertegenwoordiging. Deze leden echter meenden dat het tijdelijke van deze benoeming niets afdoet aan het belang van de procedures waarvoor hij benoemd wordt.

Bij art. 902 b, tweede lid, sub b, maakten deze leden nog de volgende opmerking ten aanzien van art. 262 Boek 1 BW. Het betreft hier het uit huis plaatsen bij gezinsvoogdij ter observatie van drie tot zes maanden. De memorie van toelichting, blz. 8, geeft als toelichting dat deze maatregel minder ingrijpend is dan de uithuisplaatsing op grond van art. 263 BW. De leden van de C.D.A.-fractie waren het hiermee niet eens. Het uit huis plaatsen voor een observatie is veelal de eerste maal dat een kind uit het gezin weg moet. Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat deze maatregel een diep psychologische inwerking heeft op het kind. Dat het kind hierbij niet gehoord wordt deed hen de vraag stellen dit nog eens te bezien. Het argument immers dat deze uithuisplaatsing van korte duur is gaf deze leden geen zekerheid, daar de observatie integendeel meestal vervolgd wordt en alzo de inleiding kan vormen tot een langdurige uithuisplaatsing.

Door sommigen (o.a. mevr. Hudig, prof. Nauta) wordt gepleit het gehele systeem van de observatie te doen opgaan in de gewone uithuisplaatsing (verwezen werd ook naar het voorontwerp OTS); wellicht een reden te meer de hoorplicht bij observatie niet uit te sluiten maar de minderjarige inderdaad de verbeterde rechtsbescherming te geven waarop hij recht heeft.

De leden van de V.V.D.-fractie hadden met instemming kennis genomen van het voorliggende wetsontwerp. Deze leden wensten bij die instemming aan te tekenen dat het in hun ogen wel erg lang had geduurd voordat aan de voorstellen van de Commissie-Wiarda ter zake, via de nu voorgestelde wetswijziging, gehoor was gegeven. De hier aan het woord zijnde leden achtten het een juiste zaak dat via dit wetsontwerp aansluiting werd gezocht bij de maatschappelijke meningsvorming ten aanzien van de rechtspositie van minderjarigen. Deze leden maakten verder nog de volgende kanttekeningen bij het wetsontwerp.

De leden van de V.V.D.-fractie deelden niet de mening van de Minister daar waar hij stelt dat beslissingen ten aanzien van het vermogensbeheer niet ingrijpen in de persoonlijke situatie van de minderjarigen. Hoewel deze leden er, evenals de Minister, ook van uitgingen dat de kantonrechter eventuele beslissingen met de nodige zorgvuldigheid zal nemen, ontging hun de zin van de voorgestelde uitzondering op de algemene regel.

De leden van de V.V.D.-fractie plaatsten verder vraagtekens bij de voorgestelde uitzondering ten aanzien van de voorlopige ondertoezichtstelling. Een dergelijke uitzondering was volgens deze leden alleen maar gerechtvaardigd, als de voorlopige ondertoezichtstelling aan een termijn zou worden gebonden, zodat zo snel mogelijk de procedure van de «normale» ondertoezichtstelling erop zou volgen, waarin het horen van de minderjarige wel is voorzien.

Hetzelfde bezwaar hadden deze leden tegen de voorgestelde regeling ten aanzien van de plaatsing ter observatie in het kader van een ondertoezichtstelling. Ook deze leden deelden niet de mening van de Minister dat een observatie per definitie minder ingrijpend is dan een uithuisplaatsing. Zeker daar waar het bij de observatie gaat om een onderzoek naar de lichamelijke en psychische gesteldheid van de minderjarige, achtten deze leden een waarborg in de vorm van een hoorplicht noodzakelijk. Zij wezen er daarbij nog eens op dat de Minister bij een andere voorlopige voorziening, nl. die bij de echtscheiding, wel de hoorplicht wil laten gelden.

De leden van de fractie van D'66 toonden enige voldoening over het feit dat eindelijk deze regeling is ingediend. Wel diende, aldus deze leden, opgemerkt te worden dat de voorgestelde regeling minder behelste dan het opschrift deed vermoeden. De bedoeling is niet het horen van minderjarigen in alle hen betreffende burgerrechtelijke zaken te regelen, maar in hoofdzaak alleen in zaken van personen- of familierechtelijke aard (gezagskwesaties). Het verbaasde verder de leden van de fractie van D'66 zeer dat de Regering totaal voorbij is gegaan aan het door haarzelf op 6 september 1979 gevraagde advies inzake dit wetsontwerp aan het College van Advies voor de Kinderbescherming (Bijlage I, memorie van toelichting). Hun commentaar, verkregen op 5 oktober 1979 (Bijlage II, memorie van toelichting) bevat een aantal opmerkingen, b.v. inzake maatregelen van vermogensbeheer, procedures tot voornaamwijziging en de adoptieprocedure, die door deze leden zeer werden onderschreven. Deze leden zouden in de loop van hun commentaar daar verder op in gaan, maar vroegen hier reeds de reactie van de Minister op het advies van het College van Advies voor de Kinderbescherming.

Wat betreft de voorgestelde regeling, zo merkten de leden van de fractie van D'66 op, gaat deze verder dan de tot dusver geldende «hoorregeling». Dit juichten deze leden toe. Toch was deze regeling op onderdelen vatbaar voor kritiek.

Naar de mening van de Minister kan het horen van de minderjarigen in zaken betreffende het vermogensbeheer achterwege blijven (memorie van toelichting, p. 6). Hij geeft daarvoor twee redenen op:

1. deze procedures zouden niet ingrijpen in de persoonlijke situatie van de betrokkene, en
2. de kantonrechter houdt in deze aangelegenheden nauwlettend de belangen van de minderjarige in het oog.

Dit laatste argument kon volgens de leden van de fractie van D'66 nauwelijks worden gehanteerd als criterium van onderscheid tussen «vermogenszaken» en «gezagszaken». De hele kindbescherming is immers doortrokken van het beginsel «belang van de minderjarige». Dit kon dus, volgens deze leden, niet de reden zijn om niet te horen. Ten aanzien van het eerste argument merkten zij op, dat de toestand en omvang van iemands vermogen wel degelijk van invloed kunnen zijn op iemands persoonlijke situatie. Niet viel in te zien waarom dat bij een minderjarige anders zou zijn. Bovendien bevreesde het dat, waar deze regeling is gebaseerd op de gedachte dat ook minderjarigen boven 12 jaar in eigen zaken moeten kunnen laten blijken van hun mening, dit niet meer zou opgaan als het om geld gaat. Ten slotte wezen deze leden op de opmerkingen hieromtrent van het college van Advies voor de Kinderbescherming. Ook zij meenden dat een dwingend voorschrift tot oproeping van minderjarigen boven 12 jaar in procedures van vermogensbeheer, conflicten op dit punt zou voorkomen.

De voorgestelde regeling legt er de nadruk op dat de betrokken minderjarige in persoon wordt gehoord. De leden van de fractie van D'66 onderschreven dit uitgangspunt van harte. Om zo'n zuiver mogelijk beeld te verkrijgen van de mening van de minderjarige moet inmenging van derden zoveel mogelijk worden tegen gegaan. Aan de andere kant konden deze leden zich voorstellen dat minderjarigen van 12, 13 jaar moeite zouden hebben met de confrontatie met een rechter. Daarom zouden deze leden toch willen pleiten voor het expliciet opnemen van een recht van de minderjarige om iemand naar eigen keuze mee te nemen, iemand waarin het kind vertrouwen stelt waardoor het meer zelfvertrouwen krijgt. Een expliciet opnemen van dit recht in de wet zou volgens deze leden waarborgen dat dit recht ook daadwerkelijk wordt geëerbiedigd.

Vervolgens viel het de leden van de fractie van D'66 op dat voor kinderen in het buitenland en kinderen in een bepaalde lichamelijke of geestelijke toestand een uitzondering is gemaakt. Voor wat betreft de laatsten konden deze leden de uitzondering nog wel begrijpen. Begrepen zij het echter goed dat de rechter zelfs niet bevoegd is om lichamelijk gehandicapte kinderen in de gelegenheid te stellen hem hun mening kenbaar te doen maken? Een bevoegdheid die hij wel heeft ten aanzien van kinderen in het buitenland. Zo ja, dan wensten deze leden een snelle wijziging van deze regel in die zin dat een bepaalde lichamelijke toestand, waarvan deze leden zich trouwens afvroegen wat daaronder eigenlijk wordt verstaan, geen argumenten mag zijn om kinderen niet te horen.

Tot slot zouden deze leden gaarne vernemen hoeveel procent van de kinderen daadwerkelijk in het buitenland vertoeft en daardoor niet gehoord zou kunnen worden.

In haar advies van oktober 1979 ging het College van Advies voor de Kinderbescherming uitgebreid in op het feit dat de voorgestelde regeling de «hoorplicht» bij adoptie ex art. 227, vierde lid Boek I BW plaats moet maken voor een «oproepingsplicht». Samen met het College meenden de leden van de fractie van D'66 dat dit onvoldoende waarborgen schept dat het kind ook daadwerkelijk gehoord wordt. Zij hoopten en vroegen daarom ook om art. 227, vierde lid Boek I BW te handhaven. Immers adoptie is vaak van beslissende invloed op de hele verdere levensloop van de minderjarige, zodat het horen van hem/haar wel het minste is om hen nog enige eigen inbreng te laten hebben.

Het lid van de fractie van de P.S.P. kon zich in grote lijnen verenigen met het ontwerp, dat beoogt de minderjarige vanaf 12 jaar meer zeggenschap te geven over zaken, die hem direkt aangaan, genoemd in artikel 7 en 8 van boek III W.v.Rv. Bovendien is de nieuwe regeling overzichtelijker door het nieuwe artikel 902b. onder de algemene bepalingen te plaatsen.

Daarnaast zijn er echter een aantal punten bij dit wetsontwerp, die onduidelijk zijn of die dit lid veranderd wilde zien.

In art. 902b geldt de 'hoorplicht' niet t.a.v. minderjarigen, die buiten Nederland verblijven. De ratio hiervoor ontging dit lid. Ook de memorie van toelichting geeft geen nadere uitleg. Dit lid zag geen reden onderscheid te maken tussen minderjarigen, die in of buiten Nederland verblijven. Het gaat hier immers om het kenbaar maken van de mening van het kind omtrent voogdij, adoptie etc., welke maatregelen voor het kind – of het nu in of buiten Nederland verblijft – ingrijpende veranderingen kunnen teweeg brengen. Dit lid stelde dan ook voor de zinsnede in art. 902b «zo deze in Nederland verblijft» te laten vervallen.

Art. 902b maakt een uitzondering op de «hoorplicht» van de rechter, wanneer de lichamelijke of geestelijke toestand van de minderjarige het horen niet toestaat. Deze zinsnede is bijzonder algemeen gesteld en zou ertoe kunnen leiden, dat er te vaak een beroep gedaan wordt op deze bepaling. Deze vrees wordt versterkt, als op blz.7 van de memorie van toelichting staat, dat de commissie Wiarda geconstateerd heeft, dat het horen van minderjarigen bij sommige rechtbanken te vaak achterwege blijft. Het lid van de fractie van de P.S.P. pleitte dan ook voor een stakkere formulering van bovengenoemde zinsnede.

De Regering gaat er in het ontwerp vanuit, dat minderjarigen hun mening kenbaar mogen maken in vrijwel alle voornamelijk het gezag betreffende kwesties. Het aan het woord zijnde lid van de P.S.P. was met het college van Advies voor de Kinderbescherming van mening, dat ook zaken omtrent vermogensbeheer diep kunnen ingrijpen in de persoonlijke levenssfeer van de minderjarigen en stelde daarom voor ook het horen bij zaken van vermogensbeheer dwingend voor te schrijven.

Dit lid was eveneens van mening, dat de hoorplicht bij situaties, genoemd in art. 902b lid a en b, moet gelden, omdat deze leden ook het gezag van de minderjarigen betreffen en ver kunnen ingrijpen op de persoonlijke levenssfeer. Of deze maatregelen incidenteel zijn of van korte duur deed – naar de mening van dit lid – niets af aan de zwaarte van de maatregel en de invloed die het kan hebben op de minderjarige. Hij stelde dan ook voor de leden a en b van dit artikel 902 b te doen vervallen.

Met instemming had het lid van de DS'70 fractie kennis genomen van de algemene strekking van het wetsontwerp. Hij deelde de doelstelling van de indiener om het horen van minderjarigen zoveel mogelijk te bevorderen waar het rechterlijke beslissingen betreft die het persoonlijk belang van de minderjarige raken.

De thans voorliggende regeling riep echter nog enkele vragen bij hem op.

De indiener gaat er kennelijk van uit dat het slechts beslissingen zijn die rechtstreeks betrekking hebben op het gezag, die in aanmerking komen voor een hoorplicht. Hoe komt hij tot de stelling dat kwesties die het vermogensbeheer betreffen (*per definitie* ?), niet ingrijpen in de persoonlijke situatie van de minderjarige (memorie van toelichting, p. 6), zo vroeg dit lid zich af.

Hij wees overigens op het verschil in criterium dat wordt gelegd. Op pag. 5 van de memorie van toelichting wordt nog melding gemaakt van het persoonlijk belang; op blz. 6 wordt het al dan niet ingrijpen in de persoonlijke situatie van de minderjarige gehanteerd. Welk criterium moet worden geacht ten grondslag te liggen aan deze regeling? Als het dat van het persoonlijk belang is, moet er dan geen hoorplicht komen in geval van kwesties die het vermogensbeheer betreffen?

Dit lid vroeg ook duidelijkheid over de zinsnede «tenzij dit in verband met de lichamelijke of geestelijke toestand van de minderjarige niet mogelijk is», die onder meer in het voorgestelde nieuwe artikel 902 b wordt gevonden. Is het de bedoeling de beoordeling hiervan zonder nadere criteria aan de rechter over te laten?

Art. 902 b Rv. gaat niet op voor minderjarigen die niet in Nederland verblijven. Welke redenen kan de indiener hiervoor aanvoeren, zo vroeg ook het lid van de fractie van DS'70.

Artikel 902 b Rv. biedt de minderjarige de gelegenheid zijn mening kenbaar te maken. Een oproeplicht dus; geen hoorplicht. Terecht, volgens dit lid, aangezien de minderjarige op deze manier de vrije keus heeft; wat zeker van belang kan zijn bij zaken die bijv. in het gezin gevoelig zijn. Wel vroeg hij de indiener op welke wijze de rechter de minderjarige in de gelegenheid moet stellen zijn mening kenbaar te maken. Dat kan namelijk van belang zijn, indien het waar is dat door bijv. advocaten wel wordt volstaan met de minderjarige een papier te laten tekenen dat een verklaring bevat dat hij een behoefte heeft te worden gehoord. Is de indiener hieromtrent iets bekend? Zo ja, zou dit er dan niet voor pleiten de oproep in een vaste vorm te gieten, die de minderjarige de mogelijkheden en keuzen duidelijk maakt?

Artikelen

Artikel I

Onderdeel A: artikel 902 b Rv.

Is het de bedoeling, zo vroegen de leden van de C.D.A.-fractie zich af, bij de keuze van de persoon van de bijzonder curator, wiens taak het specifiek is het persoonlijk belang van het kind te beoordelen (memorie van toelichting, blz. 7) in de beoogde gevallen, de betrokken minderjarige zeker als hij wat ouder is, vroeg hierbij te betrekken?

ad e

De leden van de C.D.A. fractie stelden hier de volgende vragen.

Wat zullen de criteria kunnen zijn die de rechter zal hanteren, om gebruik te maken van de ex art. 902 a Rv. gegeven bevoegdheid om onder meer de minderjarige jonger dan 12 jaar, te horen?

Kan de Minister uiteenzetten hoe de minderjarige die weigert te verschijnen feitelijk «voor hem zal worden gebracht» (memorie van toelichting, blz. 9)?

Onderdeel D: artikel 905 Rv.

De memorie van toelichting is zeer absoluut ten aanzien van het uitsluiten van een bijzonder gevolmachtigde voor een minderjarige. Is dit echter wel zo gewenst, zo wilden de leden van de C.D.A.-fractie weten.

Onderdeel E: artikel 906 Rv.

De leden van de C.D.A.-fractie stelden hier de navolgende vragen.

Kan de Minister aangeven hoe thans in de praktijk het oproepen etc. werkt?

Deelt de Minister de visie dat weliswaar het in kennis stellen niet een te formeel karakter behoeft te dragen, maar niettemin effectief moet zijn?

De voorzitter van de commissie,
Kappeyne van de Coppello

De griffier van de commissie,
Kerkhofs